

ಸಜ್ಜೆ - ನೀರಾವರಿ

ಸಜ್ಜೆ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಆಹಾರ ಬೆಳೆಯಾಗಿದ್ದು, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಈ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಮಧ್ಯಮ ಕಪ್ಪು ಹಾಗೂ ಕಡಿಮೆ ಆಳವಿರುವ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮುಂಗಾರು ಹಾಗೂ ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಬೆಳೆಯನ್ನು (ನೀರಾವರಿ ಮತ್ತು ಖುಷ್ಕಿ) 2.85 ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದು, 3.33 ಲಕ್ಷ ಟನ್ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಸರಾಸರಿ ಉತ್ಪಾದಕತೆ ಎಕರೆಗೆ 4.92 ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಇರುವುದು (2013-14).

ತಳಿಗಳ ವಿವರ

ತಳಿಗಳು	ವಲಯ ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶ	ಬಿತ್ತನೆ ಕಾಲ	ಅವಧಿ(ದಿನಗಳಲ್ಲಿ) /ವಿಶೇಷತೆ
ಐ.ಸಿ.ಎಂ.ವಿ 221	3 ನೀರಾವರಿ	ಮುಂಗಾರು-ಜೂನ್-ಜುಲೈ ಬೇಸಿಗೆ-ಜನವರಿ	75-85/ಬೆಳೆ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ಕವಲೊಡೆದು ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ತೆನೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಹೆಚ್ಚು ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ಕೊಡುತ್ತವೆ.
ಐ.ಸಿ.ಟಿ.ಪಿ - 8203	1, 2 ಮತ್ತು 3 ನೀರಾವರಿ	ಮುಂಗಾರು-ಜೂನ್-ಜುಲೈ ಬೇಸಿಗೆ-ಜನವರಿ	70-80 / ಸದರ

ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು (ಪ್ರತಿ ಎಕರೆಗೆ)

ಬೀಜ	ವಲಯ 1 ಮತ್ತು 2	1.6 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ
	ವಲಯ 3	2.0 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ
ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರ	ಅಜೋಸ್ಪಿರಿಲ್	200 ಗ್ರಾಂ
	ರಂಜಕ ಕರಗಿಸುವ	150 ಗ್ರಾಂ
	ಅಣುಜೀವಿ ಗೊಬ್ಬರ	

ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರಗಳು

ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ	
ಅಥವಾ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್	2.4 ಟನ್

ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು

ಸಾರಜನಕ	40 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ
ರಂಜಕ	20 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ
ಪೋಟ್ಯಾಷ್	10 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ

ಬಿತ್ತನೆ

ಬಿತ್ತುವುದಕ್ಕಿಂತ 2-3 ವಾರಗಳ ಮುಂಚೆಯೇ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಬೇಕು. ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಶಿಫಾರಸಿದ ಶೇ. 50 ರಷ್ಟು ಸಾರಜನಕ, ಪೂರ್ತಿ ರಂಜಕ ಮತ್ತು ಪೋಟ್ಯಾಷ್ ಒದಗಿಸುವ ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ, ಬೀಜವನ್ನು 45 ಸೆಂ. ಮೀ ಅಂತರದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಿದ ಮೂರು ವಾರಗಳ ನಂತರ 10-15 ಸೆಂ. ಮೀ. ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಸಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ, ಉಳಿದ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಹಾಕಬೇಕು. ಬಿತ್ತನೆಯಾದ 30 ದಿನಗಳ ನಂತರ ಉಳಿದ 20 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ ಸಾರಜನಕವನ್ನು ಮೇಲುಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದ ಅಜೋಸ್ಪಿರಿಲಂ ಮತ್ತು ರಂಜಕ ಕರಗಿಸುವ ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳಿಂದ ಬೀಜೋಪಚಾರ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಶೇ. 25 ರಷ್ಟು ಸಾರಜನಕವನ್ನು ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಬಹುದು.

ನೀರಾವರಿ ಮತ್ತು ಅಂತರ ಬೇಸಾಯ

ಮುಂಗಾರು ಹಂಗಾಮಿನಲ್ಲಿ ಹವಾಗುಣಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಮರಳು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ 10 ದಿನಗಳಿಗೆ ಒಂದಾವರ್ತಿ, ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ 20 ದಿನಗಳಿಗೆ ಒಂದಾವರ್ತಿಯಂತೆ ನೀರು ಹಾಯಿಸಬೇಕು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕವಲು ಒಡೆಯುವ, ತೆನೆ ಬರುವ, ಮತ್ತು ಕಾಳು ಕಟ್ಟುವ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಹಾಯಿಸಬೇಕು. ಬಿತ್ತನೆಯಾದ 4 ವಾರಗಳ ನಂತರ ಕಳೆತೆಗೆದು ಅಂತರ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಿ, ಇನ್ನುಳಿದ ಶೇ. 50 ರಷ್ಟು ಸಾರಜನಕ ಒದಗಿಸುವ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಮೇಲು ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 7 ಬಾರಿ ಅಂದರೆ, ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುವ ಸಮಯ, ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಿದ 20 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ 10 ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನೀರು ಹಾಯಿಸಬೇಕು.

ಕಳೆ ನಿಯಂತ್ರಣ

ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಿದ ದಿನ ಅಥವಾ ಮರುದಿನ ಎಕರೆಗೆ 0.4 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ ಅಟ್ರಾಜಿನ್ ಶೇ. 50 ರ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗುವ ಪುಡಿನ್ನು 300 ಲೀಟರ್ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಸಿಂಪಡಿಸಿ. ಕಳೆನಾಶಕವನ್ನು ಶಿಫಾರಸಿದ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಿಂಪಡಿಸಿದಲ್ಲಿ ಬೀಜ ಸರಿಯಾಗಿ ಮೊಳಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಮೊಳಕೆ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು.

ಸಸ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ: ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದೆ.

ಇಳುವರಿ

ಎಕರೆಗೆ ಸುಮಾರು 12-15 ಕ್ಷಿಂ ಕಾಳು ಮತ್ತು 2 ಟನ್ ಮೇವಿನ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಖರ್ಚು ಇಲ್ಲದ ಬೇಸಾಯ ಕ್ರಮಗಳು

- * ಬೇಸಿಗೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಜನವರಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಮಳೆಗಾಲದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಜೂನ್ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಿಂದ ಜುಲೈ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದವರೆಗೂ ಬಿತ್ತಬೇಕು.
- * ಇಲುಕುಗಳು ಒಡೆಯುವಾಗ, ತೆನೆ ಬರುವಾಗ ಮತ್ತು ಕಾಳು ಕಟ್ಟುವ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ತಪ್ಪದೇ ನೀರು ಹಾಯಿಸಬೇಕು.

ಕೋಷ್ಟಕ: ಸಸ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕ್ರಮಗಳು

ಕ್ರ.ಸಂ	ಪೀಡೆ	ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಹಾನಿ	ನಿರ್ವಹಣಾ ಕ್ರಮಗಳು
1	2	3	4
ಅ. ಕೀಟಗಳು			
1.	ಬೊಟ್ಟೆದುಂಬಿ ಮತ್ತು ರಸ ಹೀರುವ ತಿಗಣಿ	ಕಾಳು ಜೊಳ್ಳಾಗಿ ಕಪ್ಪಾಗಿ ಕಾಣುವವು.	ಎಕರೆಗೆ 8 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ ಮೆಲಾಥಿಯಾನ್ ಶೇ. 5 ರ ಪುಡಿಯನ್ನು ತೆನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಧೂಳೀಕರಿಸಬೇಕು.
ಆ. ರೋಗಗಳು			
1.	ತೆನೆ ಜಿಗಿರೋಗ (ಎರ್ಗಾಟ್)	ಸಕ್ಕರೆ ಪಾಕದಂತಹ ದ್ರವವು ತೆನೆಗಳಿಂದ ಜಿನುಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಎಲೆ ಕಪ್ಪಾಗಿ ಕಾಣುವವು. ಇದರಿಂದ ತೆನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಳಿನ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವವು.	ಶೇ. 75 ರಷ್ಟು ತೆನೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ 2.0 ಗ್ರಾಂ. ಜೈರಾಮ್ 80 ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಪಿ. ಪತ್ರಿ ಲೀಟರ್ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು. ಇದು ಜುಲೈ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ನಂತರ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಿದ ಬೆಳೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.
2.	ಎಲೆ ತುಕ್ಕು ರೋಗ	ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಚುಕ್ಕೆಗಳಾಗಿ ಎಲೆಗಳು ತಾಮ್ರ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವವು. ಇದರಿಂದ ಇಳುವರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು.	ತುಕ್ಕು ರೋಗ ಮತ್ತು ಕೇದಿಗೆ ರೋಗಗಳು ಕಂಡು ಬಂದಲ್ಲಿ 2.0 ಗ್ರಾಂ. ಜೈನಿಬ್ 75 ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಪಿ ಅಥವಾ 2 ಗ್ರಾಂ ಮ್ಯಾಂಕೊಜೆಬ್ 75 ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಪಿ. ಪತ್ರಿ ಲೀಟರ್ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಸಿಂಪರಿಸಬೇಕು. ಈ ರೋಗದ ಬಾಧೆ ಮತ್ತೆ ಕಂಡು ಬಂದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಇದೇ ಕ್ರಮ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು.
3.	ಕೇದಿಗೆ ರೋಗ (ಹಸಿರು ತೆನೆ ರೋಗ)	ಗಿಡಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುಂಠಿತವಾಗುವುದು. ಎಲೆಗಳು ಹಳದಿ ಅಥವಾ ಕಂದು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ, ಎಲೆಗಳ ತುದಿವರೆಗೆ ಅಗಲವಾದ ಗೆರೆಗಳು ಕಾಣುವವು. ರೋಗ ಪೀಡಿತ ಸಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕವಲುಗಳು ಬರುವವು. ತೆನೆಗಳು ಭಾಗಶಃ ಅಥವಾ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ ಸಣ್ಣದಾದ ತಿರುಚಿದ ಎಲೆಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುವವು. ಇದರಿಂದ ಶೇ. 60 ರಷ್ಟು ಇಳುವರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು.	ಕೇದಿಗೆ ರೋಗ ತಗುಲಿದ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೇರು ಸಮೇತ ಕಿತ್ತು ನಾಶಪಡಿಸಬೇಕು.

ಸಜ್ಜೆ - ಮಿಷ್ಕಿ

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜೆಯನ್ನು ಮಳೆಯಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಕೆಂಪು, ಮಧ್ಯಮ ಆಳದ ಕಪ್ಪು ಹಾಗೂ ಮರಳು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂಗಾರು ಹಂಗಾಮಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಬಿತ್ತನೆ

ತಳಿಗಳು	ವಲಯ ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶ	ಬಿತ್ತನೆ ಕಾಲ**	ಅವಧಿ (ದಿನಗಳಲ್ಲಿ) / ವಿಶೇಷತೆ
ಅ. ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳು			
ಐಸಿಎವ್‌ವಿ -221	ವಲಯ 3 ಮಳೆಯಾಶ್ರಿತ	ಜೂನ್-ಜುಲೈ	75-85/ ಬೆಳೆ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ಕವಲೊಡೆದು ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ತೆನೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ
ಐಸಿಟಿಪಿ -8203	ವಲಯ 1,2,3 ಮಳೆಯಾಶ್ರಿತ	ಸದರ	70-80/ ಸದರ

** ಜೂನ್-ಜುಲೈ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಬಾರದೆ ಇದ್ದಾಗ, ಬಿತ್ತನೆಯನ್ನು ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗಳ ಮಧ್ಯಭಾಗದವರೆಗೂ ಮುಂದುವರಿಸಬಹುದು.

ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಬೇಸಾಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು (ಪ್ರತಿ ಎಕರೆಗೆ)

ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜ	ವಲಯ 1, 2 ಮತ್ತು 3	1.6 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ
	ವಲಯ, 8	2 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ
ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರ	ಅಜೋಸ್ಪಿರಿಲ್ಲಂ	200 ಗ್ರಾಂ
	ರಂಜಕ ಕರಗಿಸುವ ಅಣುಜೀವಿ ಗೊಬ್ಬರ	150 ಗ್ರಾಂ
ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರಗಳು	ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಅಥವಾ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್	
	ವಲಯ 1	2.4 ಟನ್
	ವಲಯ 2, 3, ಮತ್ತು 8	1.0 ಟನ್
ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು	ಸಾರಜನಕ	20 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ
	ರಂಜಕ	10 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ

ಬಿತ್ತುವುದಕ್ಕಿಂತ 2-3 ವಾರಗಳ ಮುಂಚೆ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಹಾಗೂ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಪೂರ್ತಿ ರಸ ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಬೇಕು. ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಮುಂಚೆ 10 ಗಂಟೆಗಳವರೆಗೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೆನಸಿ ನಂತರ 2-3 ಗಂಟೆ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದಂತೆ ಬೀಜೋಪಚಾರ ಮಾಡಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಬೀಜವನ್ನು 45-60 ಸೆಂ. ಮೀ. ಅಂತರದ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿ 15 ಸೆಂ. ಮೀ. ಅಂತರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಸಿಯಂತೆ ಉಳಿಸಿ ಉಳಿದವುಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಿದ ಮೂರು ವಾರದೊಳಗಾಗಿ ಕಿತ್ತು ಹಾಕಬೇಕು.

ವಲಯ 3 ರಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜೆಯನ್ನು 120 ಸೆಂ. ಮೀ. ಅಂತರದ ಅಗಲವಾದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಜದಿಂದ ಬೀಜಕ್ಕೆ 5 ಸೆಂ. ಮೀ. ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸಜ್ಜೆಯನ್ನು ಇಡೀ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ತೊಗರಿ ಬೆಳೆ ಜೊತೆ ಮಿಶ್ರ ಬೆಳೆಯಾಗಿ (2 : 1 ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ) ಬೆಳೆದಾಗ ಬೀಜವನ್ನು ಅಜೋಸ್ಪಿರಿಲ್ಲಂ (ಎಸಿಡಿ -15, ಎಸಿಡಿ -20) ಮತ್ತು ರಂಜಕ ಕರಗಿಸುವ ಅಣುಜೀವಿ ಗೊಬ್ಬರಗಳಿಂದ ಬೀಜೋಪಚಾರ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಶೇ. 25 ರಷ್ಟು ಸಾರಜನಕದ ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಬಹುದು.

ವಾರ್ಷಿಕ ದ್ವಿ ಬೆಳೆ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ, ಮುಂಗಾರು ಹಂಗಾಮಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಸಜ್ಜೆಯನ್ನು ಬೆಳೆದು, ಬೆಳೆ ಕಟಾವು ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಮೇವನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಿಂಗಾರು ಹಂಗಾಮಿನಲ್ಲಿ ಜಮೀನನ್ನು ಉಳುಮೆ ಮಾಡದೆ ಮಿತ ಉಳುಮೆ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಕಡಲೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದರಿಂದ, ಮುಂಗಾರಿನಲ್ಲಿ ಜಮೀನನ್ನು ಪಡ ಬಿಟ್ಟು ಹಿಂಗಾರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಕಡಲೆ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆದಾಯ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಅಂತರ ಬೇಸಾಯ

ಬಿತ್ತನೆಯಾದ 20 ದಿನಗಳ ನಂತರ ತೆನೆ ಬರುವ ತನಕ 2 ರಿಂದ 3 ಬಾರಿ ಅಂತರ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಬೇಕು. ಮೊದಲನೆಯ ಅಂತರ ಬೇಸಾಯದ ನಂತರ ಒಂದು ಬಾರಿ ಕೈಗಳೆ ಮಾಡಿ ಬಿತ್ತನೆಯಾದ 4 ವಾರಗಳ ನಂತರ ಮಣ್ಣೇರಿಸಬೇಕು.

ಸಜ್ಜೆಯನ್ನು 30 ಸೆಂ. ಮೀ. ಮತ್ತು 60 ಸೆಂ. ಮೀ. ಅಂತರದ ಜೋಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ 45 ಸೆಂ. ಮೀ. ಅಂತರದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಿ, ಬಿತ್ತನೆಯಾದ 30-35 ದಿನಗಳ ನಂತರ ಎರಡು ಸಜ್ಜೆ ಸಾಲುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರಂಟಿಯಿಂದ ಅಥವಾ ಅಂತರ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುವ ದಿಂಡಿನಿಂದ ಬೋದು ಸಾಲುಗಳನ್ನು

ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.

ಕಳೆ ನಿಯಂತ್ರಣ: ಅಟ್ರಾಜಿನ್ 50 ಡಬ್ಲ್ಯು.ಪಿ. ಕಳೆ ನಾಶಕವನ್ನು ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಸಿಂಪರಣೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಇರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಿದ 18-20 ದಿವಸಗಳ ನಂತರ ಅಥವಾ ಕಳೆಗಳು 2 ರಿಂದ 3 ಎಲೆಗಳ ಹಂತದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಎಕರೆಗೆ 320 ಗ್ರಾಂ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಳೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸಿಂಪರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ಎಕರೆಗೆ 300 ಲೀಟರ ಸಿಂಪರಣ ದ್ರಾವಣ ಅವಶ್ಯಕ. ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಿದ 35 ದಿವಸಗಳ ನಂತರ ಒಂದು ಸಲ ಕೈಯಿಂದ ಕಳೆ ತೆಗೆಯಬೇಕು.

ಸಸ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕ್ರಮಗಳು

ನೀರಾವರಿ ಸಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು.

ಇಳುವರಿ

ಎಕರೆಗೆ 6 ಕ್ವಿಂ. ಕಾಳು ಮತ್ತು 1.0-1.6 ಟನ್ ಮೇವಿನ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಖರ್ಚು ಇಲ್ಲದ ಬೇಸಾಯ ಕ್ರಮಗಳು

- * ಬೆಳೆಯನ್ನು ಜೂನ್ ಮೊದಲ ಪಕ್ಷದಿಂದ ಜುಲೈ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದವರೆಗೆ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಬೇಕು.
- * ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಶೇ. 8 ರಷ್ಟು ಉಪ್ಪಿನ ದ್ರಾವಣದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ತೇಲುವ ಶಿಲೀಂಧ್ರದ ಎರ್ಗಾಟ್ ಕಣಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ, ನಂತರ ಬೀಜಗಳನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೊಳೆದು ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.